

Hiz. Peygamber Döneminde Devlet Yönetimi Var Mıydı?

Hicret öncesi günlere gelinceye kadar bu karmakarışık toplumda asayışı sağlamak için başvurulan zaruri bir yöntem olduğu gibi aynı zamanda bir otoriteye olan ihtiyaçtan kaynaklanan bir karara ihtiyaç vardı. Fakat Medine'deki derin çekişme ve düşmanlıklar ile Abdullah İbn Ubey'in de güç ve yeteneklerinin sınırlarını aşıyordu. Onu kral ilan etmeyi kabullenmelerine rağmen iç dünyalarında bu krallığın bir çözüm olabileceğine pek de inanmıyorlardı. Halkın çoğu Abdullah'ın kişiliği ve davranışıyla kabiliyetinin bu görevi yürütebilecek özelliklerde olabileceğine inanmamıştı. Dolayısıyla mevcut sıkıntıları giderecek farklı ve daha güçlü bir irade ve teşebbüs olması zaruri hale gelmiş ve ortam müsait bir konuma gelmişti. Bu toplulukların kabile yönetiminin ötesine gitmeyen idari anlayışları ve kültürlerine farklı bir yönetim biçimini tanıtmak bir ihtiyaç olduğu görülüyordu. Kısaca bir devlet otoritesine olan ihtiyaç aşikârdı. Hiz. Peygamber daha önceleri yerinde kaydettiğimiz gibi, Akabe bey'atleri sırasında onları, aralarından seçilen yöneticilere alıştırmaya çalışmış ve her bir aileye bir temsilci (nakib) belirleyerek temsilcilerin hepsini yönetecek bir genel temsilci (nakibu'n-nukaba) tayin etmişti. Nakip tayinleri ile yeni oluşturulacak şehir yönetiminin ilk temelleri atılmış olup bir yandan da kabileler yeni sisteme alıştırılmaktaydı. Herkesin kabulü ile temsile dayalı adaleti ayakta tutacak önderler belirleniyordu. Hiz. Peygamber, Hazrecli Es'ad İbn Zürene'yi kabile reisi değil "mümin yönetici kardeş" sıfatı ile nakibu'n-nukaba tayin etmiş, Müslümanları ırk ve kabile taassubundan uzak "iman kardeşliği" esasına dayalı bir yönetime alıştırmayı hedeflemişti. Rasûlullah Medine'ye hicretten sonra Risalet görevinin gereği olarak bir yandan Müslümanları manevi bir donanıma sahip kılarken bir yandan da dünya hayatında huzur ve mutluluğu sağlamanın gereklerini yerine getiriyordu. Bu amaçla yavaş yavaş yönetim ilkelerini belirliyor, adliye, maliye, eğitim ve bir müddet sonra da askerî alanda kurumlaşmaların ortaya çıkması için adımlar atıyordu. Zira merkezi bir yönetimin ve şûrâ'nın olmadığı bir toplum, çobansız bir sürü gibi, en küçük bir saldırıda her an dağılmaya mahkûm kalabilir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim huzurlu bir toplum tesisinin başlıca ilkelerini Allah'a ve Rasûlü'ne itaat eksenli olarak zikretmiştir:

"Ey iman edenler, Allah'a itaat edin. Peygambere de itaat edin. Ve sizden olan (hak ve adaletle hükmedip hareket eden) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız konuyu Allah'a ve Rasûlü'ne götürünüz. Bu hem daha hayırlı hem de sonuç bakımından daha güzeldir. Sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara iman ettiklerini (yalan yere) iddia edenleri görmez misin? Red ve inkâr etmekle emroldukları halde Tâğût'un hükmüne başvurmak istiyorlar.

Şeytan da onları (hidayetden ayırıp) uzak bir sapıklığa sürüklemek istemektedir. Münafıklara: “Allah’ın indirdiğine (Kur’ân’ın hükümlerine) ve Peygamber’e gelin” denilince sende alabildiğine yüz çevirdiklerini (İslam’ın hükümlerine başvurmaktan kaçtıklarını) görürsün.” (en-Nisa, 4/59-61).

Vahyin bu hükümlerine göre, insanlar arasında ve bütün toplumda meydana gelebilecek her türlü anlaşmazlığı artık kabile usullerine göre değil, vahyin emirleri doğrultusunda çözmek gerekiyordu. Anlaşmazlıkların sadece eski Arap geleneğindeki hakemlerle çözülemeyeceği artık tecrübe edilmiş gayet net olarak anlaşılıyordu. Kur’ân-ı Kerim, anlaşmazlıkları ancak bir otorite tarafından belirlenmiş bir veya birkaç kişiden oluşan bir mahkeme kurulunun hükmüne bağlayacağını ifade etmiş, verilecek hükümlerde de Allah’a ve Rasûlü’ne itaat edilmesi şartı belirlenmiştir. Bu iki otoritenin ardından da ulu’l-emre/yöneticilere itaatin gerekliliği anlatılmıştır. Yöneticilerin vereceği hükümlerin, Allah’ın ve Rasûlü’nün belirlediği kurallar çerçevesinde olması gerektiği muhakkaktır. Hatta Dünya tarihinde zaman zaman Hz. Davud ve Süleyman ile onlardan önceki ismi zikredilmeyen bazı peygamberler de bizzat toplumu yöneten otoriteler olmuşlardır:

“Ey Davud, Biz seni gerçekten yeryüzünde bir halife/bir yönetici (hükümlerimizi uygulamada bize vekil) kıldık. O halde (yönetimin esnasında) insanlar arasında hak ve adalet ile hükmet, sakın istek ve tutkularına kapılma. O takdirde (bu duyguların) seni Allah’ın yolundan saptırır. Kuşkusuz Allah’ın yolundan sapanlara hesap gününü unuttuklarından dolayı, onlar için çok zor ve sıkıntılı bir ceza vardır.” (Sâd, 38/ 26).

Allah Dâvûd’a (as) yeryüzünde güçlü bir yönetim ve Allah’ın hükümlerini yeryüzünde uygulama görevini vermiş ve buna da hilafet adını vermiştir. Allah Hz. Dâvûd’a “*Seni yeryüzünde halife kıldık*” buyurmakla onu bir taraftan peygamber olarak kendisine indirilen vahyi insanlara öğretmek ve onları uyarmak, diğer taraftan da bir yönetici olarak insanlar arasında meydana gelen adlî sorunlara çözüm getirmek, toplumu yönetmek üzere görevlendirmiştir. Bu hükümle vahye dayalı olarak insanlığa tebliğ edilen ve insanlardan uymaları istenen bu din, onların hem dünya hayatına hazırlanmalarını hem de onlardan âhîret ile ilgili hazırlık yapmalarını istemektedir. Dolayısıyla İslâm hukuku hem din ile ilgili hem dünyadaki adlî konular ve problemler ve yönetimle ilgili hususları düzenlemeyi emretmektedir.

İşte bundan dolayı insanlar ve toplumlar vahyin ışığında kendilerini yönetecek bir otoriteye her zaman ihtiyaç duyarlar. Bu durum bütün çağlar ve zamanlar için geçerlidir. İslâm’da yönetimin olmadığı iddiaları, hilafet yönetiminin askıya alınmasından sonra laik

yönetim anlayışlarının despot ve ceberut baskılarından korkan ve çekinenlerin kendi kişisel görüşlerinden başka bir şey değildir. Hz. Davud'a "O halde insanlar arasında hak ile hükmet, sakın hevâya uyma" emrinin neden verildiği açıkça belli değil midir? "Hak ve adaletle hükmetmek" otorite sahibi olmayı gerektirir. "Allah adalet ve ihsanı emreder" (en-Nahl 16/80) ayeti ve "Allah size emanetleri/yönetim ve otoriteleri ehil/bu işi en iyi bilen uzman kişilere vermenizi emreder. İnsanlar arasında hükmederseniz adaletle hükmedin" (en-Nisa, 4/58) ayeti ve benzeri birçok ayet-i kerimede hüküm, adalet, yönetim ve yönetici, emir ve ulu'l-emr kavramları açık bir dille kullanılmıştır. Bu Kur'ânî terminoloji Allah'ın rızasına uygun bir devlet yönetiminin kaçınılmazlığını anlatmaktadır. Nitekim tarih boyunca devlet bir arada yaşayan insanların rahatı, huzuru, temel ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal bir uyum sağlamaları için kaçınılmaz bir araç olarak kabul edilmiştir.

On bin kişinin yaşadığı Medine şehrinde, sosyal, ekonomik ve hukukî düzenlemeler yaparak toplumsal bir ahenk elde edebilmek için bir otoriteye ihtiyaç olduğu aşikârdı. Hz. Peygamber de bu ihtiyacı karşılayabilecek yolları öğretmiş ve devlet yapısına gidecek ve bu konuda gerekli mekanizmayı oluşturacak ilk adımları atmıştır. Gerek onun saadet asrında gerekse halifeleri döneminde çeşitli devlet kurumları ihtiyaca bağlı olarak zaman içinde oluşmuş ve gelişmiştir. Medine'de temelleri atılan bu kurum ve yönetim biçimi daha sonra Şam, Bağdat'ta, Horasan, Semerkant, Merv, Kahire, Kurtuba, Gırnata ve İstanbul'da mükemmel yönetimleri ve aynı zamanda dünyaya aydınlık saçan İslâm medeniyetini ortaya çıkarmıştır.

Peygamber efendimiz (sav) dönemine gelinceye kadar dünya tarihinde birçok devletin kurulduğunu biliyoruz. Ancak bu devletlerde halkı adeta kul ve köle edinmiş, büyük kitleleri sömüren krallık, imparatorluk, saltanat veya bunlara benzer despot yönetim biçimleri vardı. İnsanlık tarih boyunca özellikle peygamberlerin yönetiminde rahat ve mutlu dönemler yakalama imkânı bulmuşsa da vahye dayalı bir yönetime rıza göstermeyen zalim yöneticiler, çoğu defa insanları adalet ve hakkaniyetin hâkim olduğu ortamlardan mahrum bırakmıştır. İşte bundan dolayı insanlık tarihi adeta peygamberlerin hükümdarlarla mücadelelerinden meydana gelmiştir. Rasûlullah (sav) da bu doğrultuda, evvela, Medine'de Müslümanları organize etmiş, akabinde Müslümanlarla aynı ortamı paylaşan gayr-ı müslim komşularıyla görüşmeler yapmış diplomatik ilişkiler kurmuştur. Böylelikle toplumu bir arada tutmak, uzun yıllar süren kargaşa ve kavgalara son vermek istemiştir.

İslâm, sıradan bir sistem, sıradan bir toplum biçimi veya sıradan bir yönetim biçimi değil; ilahi bir sistem, ilahi bir yönetim biçimi ve Allah katında geçerli olan tek din ve tek mükemmel bir yönetim

sistemidir. Bu noktada İslâm, kuru bir akılcılığa dayanan bir düşünce sistemi de değildir. Aynı şekilde bir filozofun zihninden ya da herhangi bir zeki kişinin zihin terlemelerinden, ya da oligarşik yapıların ortaya koyduğu anlayışlara dayalı bir yapıdan meydana gelen bir düşünce ürünü de değildir. Bu bir din olduğuna göre onu getiren Peygamberlerin de kendinden bir şey katması mümkün olamaz.

Cenâb-ı Allah, kendi gönderdiği peygamberi için insanlara bilgi olsun diye şöyle buyurur: “*O kendi hevâ ve hevesinden bir şey söylemez... Kendinden bir şey konuşmaz. Onun söylediği her şey vahiydir,*” (en-Necm, 53/3-4).

Cenâb-ı Allah, Peygamber’in (sav) getirdiği, uyguladığı ve yaptığı her şeyin; ibadetiyle, davranışlarıyla, muamelatıyla, insanlarla oturup kalkmasıyla, yönetmesiyle, kumanda etmesiyle, tüm bunların her yönüyle ilahi kaynaklı olduğunu Kur’ân ayetleriyle bildirmektedir. Çünkü Allah, onu vahiyle yönlendiriyordu. Bu nedenle Rasûlullah kendinden bir şey söylemezdi.

İşte bu çerçevede Rasûlullah, son peygamber olarak bize bir yönetim biçimi ve bunun yanı sıra bir inanç ve ibadetler manzumesi, insanlar arasında bir ilişkiler düzeni, bir ahlâkî yapı, bir yönetim şekli ve bir toplum yapılandırması bıraktı. Bu sebeple İslâm’ın bütün yönleriyle ele alınması halinde Rasûlullah’ın (sav) muazzam bir sistem getirdiği görülebilmektedir. Fakat İslâm’ın bütün yönlerini incelemekten çok burada ele alınması gereken konu ise bu dinin getirdiği bir yönetim biçiminin olup olmadığıdır.

Hz. Peygamberin kişiliğinde böyle bir yönetim var mıydı yok muydu? Yönetim dediğimiz zaman neyi anlıyoruz; önce bunun üzerinde duralım ve Hz. Peygamberin (sav) kişiliğinde bu yönetim ortaya çıkıp çıkmadığını irdeleyelim. Kur’ân-ı Kerim bu konuda ne buyuruyor? Sünnet neyi izah ediyor? Bu konuları ele almak gerekir.

Hz. Peygamber’in büyüdüğü ortama bakıldığında kabileciliğin çok etkin olduğu, ırkçılığın zirveye tırmandığı, kabile üstünlüğünün var olduğu bilinen bir gerçektir. Hz. Peygamber, cahiliyenin hâkim olduğu, her şeyin cehalet ve ilkelik üzerine bina edildiği bir ortamda insanların alışkın olmadıkları bir mesajla gelmişti. Cenâb-ı Allah’ın hikmeti gereğince Allah’ın kitabı cehaletin kol gezdiği, her şeyin cehalet üzerine bina edildiği bir ortamda, “*Oku! Rabbinin adıyla oku! İnsanı bir kan pıhtısından (bir embriyodan) yaratan Rabbinin adıyla oku! İnsana bilmediğini öğreten Rabbinin adıyla oku!*” mesajını getirmişti.

Bu ilahi mesajda okuma var, insanı bir damla sudan yarattığına dair ilmî ve tıbbî bir bilgi var, okumadan sonra insana bilmediğini öğretme var... Bütün bu bilgilere ve genel olarak vahye dayalı diğer her türlü bilgiye baktığımız zaman, bugüne kadar yeryüzünde kurulan bütün medeniyetlerin temelinde buna benzer bilgilerin varlığını ve vahye mazhar olan peygamberlerin öğretilerinin yattığını görüyoruz.

Yeryüzünde kurulmuş olan bütün Medeniyetlerin temelinde vahiy ve peygamber öğretileri vardır. İşte bundan dolayı da İslâm Medeniyetinin temelinde peygamber öğretisi vardır, böylelikle bu medeniyet vahye dayalı bir medeniyettir. Buna dayanarak “tarihte yaşamış bütün medeniyetler devlet başkanlarının ve toplum öncülerinin zihninden veya filozofların kaleminden çıkmış değildir” dememizde ne kadar haklı olduğumuz gayet açıktır.

Hız. Peygamber'in (sav) "Oku!" mesajıyla geldiğini ve insanları imana çağırıldığını, bu davetle etrafında insanların biriktiğini ve küçük bir Müslüman grubun oluştuğunu biliyoruz. Bu küçük Müslüman grup Mekke'de Erkam İbn Ebi'l-Erkam'ın evinde bir araya geliyordu. Bir araya gelen bu mü'minlerin bir başı, bir reisi, bir emiri, bir yöneticisi olmalı değil miydi? İşte o gün bu mü'minlerin, sözünü dinledikleri ve onları yöneten bir liderleri vardı. Hep birlikte yalnızca onun ağzına bakıyorlar ve ona en ufak bir itirazda bulunmadan ona itaat ediyorlardı. Cenâb-ı Allah: "Allah'a itaat ediniz, Rasûl'e itaat ediniz ve sizden olan yöneticilere de (itaat ediniz)" (en-Nisa,4/59) ayetleriyle bütün mü'minlere, peygambere uymalarını ve onun emrinden çıkmamalarını istemektedir.

İşte bu kitlenin başında o gün bir lider vardı. Her vahiy geldiğinde o lider yeni bir bilgi ile geliyor ve Müslümanları eğitiyor ve yönetiyordu. Vahiy getiren Hız.Peygamber (sav) ashabın hem öğretmeni hem âmiri, hem yöneticisi ve hem de peygamberi idi. O, ashabına bir peygamber olarak Rabbinden aldığı bilgileri öğretiyordu.

Rasûlullah topluma önder olmak için gelmiş de değildi. Hatta o, Müslümanların başına geçmiş de değildi. Ancak Allah ona bir misyon yükleyen bir emir verdi: "Kalk ve uyar/kum fe enzir..." Kısacası; "Yakın akrabalarından başlayarak herkesi uyardıma başla" emri, peygamberin yüklendiği temel misyondu. Bu misyonla hareket eden Rasûlullah (sav), etrafında biriken Müslümanları ister istemez yönetecekti. İşte yönetim tabii haliyle böyle başladı. Önce "küçük bir kardeş grup" oluştu. Ardından bir cemaat ortaya çıktı. Sonra bu cemaatin ortaya çıkmasıyla ister istemez Mekke şehri Müslümanlar ve müşrikler diye ikiye bölündü. Müşrikleri yöneten bir "Daru'n-Nedve" ve Müslümanları yöneten bir peygamber olarak Rasûlullah (sav) vardı. Her iki taraf karşılıklı olarak kararlar alıyorlardı.

Örneğin Daru'n-Nedve, peygamberi öldürmeye, arkadaşlarına işkence yapmaya karar alırken diğer taraftan Rasûlullah da arkadaşlarını toplayıp onlara din öğretiyor ve onları bir arada dayanışma içinde tutuyordu. Ahlâkın güzelliklerini, kızların artık diri diri gömülmemesi gerektiğini, hırsızlık yapmanın, başkasının malını haksızca almanın haram, başkasının aleyhinde bulunmanın da yasak olduğunu, faizin, zinanın, hırsızlığın neden haram kılındığını, bütün bu davranışların toplumda yaptığı etkileri anlatıyor ve öğretiyordu.

Medine'ye hicretten sonra ise durum tamamen değişti. Orada farklı bir toplum ortaya çıktı. Medine toplumu değişik unsurlardan oluşmasına rağmen Medine sözleşmesiyle bütün o farklı gruplar Hız. Peygamber'in yönetimi altında bir araya gelmişti. Artık Medine'de yöneten ve yönetilen kesimler vardı. Hukuk vardı, toprak vardı, siyasi yönetim vardı, ekonomik sistem vardı; alışverişler, anlaşmazlıklar, anlaşmalar, barış, savaş, elçi gönderme, elçi kabul etme, valiler, kumandanlar ve hâkimler/yargıçlar tayin etme vs. görevler vardı.

Dolayısıyla bütün bunlara baktığımız zaman İslâm'ın sınırları belirlenmiş bir toprağı ve sürekli inmeye devam eden vahye dayalı bir hukuku vardır diyebiliriz. Ayrıca mahkemelerin ve hâkimlerin var olması bu hukukun uygulandığını çok açık bir şekilde bize göstermektedir.

Medine vesikasında net olarak, "Aranızda bir ihtilaf söz konusu olduğu zaman onu Allah'a ve Rasûlüne götürün" deniliyor mu? Orada bir hâkim, bir yönetici var mı? Yargıç var mı? Bunların

yürüttüğü bir hukuk var mı? Uygulanan hukuka göre hırsızlık yapana, zina edene, başkalarının malını gasp edene, başkasının malını çalana, başkasına zulmedene, hanımına haksızlık edene, şiddet kullanana, çocuğunu dövene, çocuğunu emzirmeyen anneye, çoluk çocuğuna bakmayan babaya hatta devesine ağır yük yükleyene ceza veriliyor mu? Bunlardan tutun da adam öldürmekten uluslararası hukuka varıncaya kadar her alanda hukuku olan bir yapı var mıydı? Evet vardı... Demek ki bütün bu soruların cevabı “evet” şeklinde olacaktır.

Ayrıca Rasûlullah (sav) o günün dünya hükümdarlarına ve başta en büyük devletin hükümdarı olan Bizans imparatoru Herakleios’a mektup yazarak elçiler gönderdi, diplomatik ilişkiler kurdu. Uluslararası ilişkilerle büyük bir yönetime sahip olduğunu kanıtladı. Dünya hükümdarlarının çoğundan cevaplar aldı. Bizans İmparatorunu, Mısır Mukavkısını, İran Kisrasını muhatap alıp elçiler gönderince onlar da Medine’ye ve yöneticisine karşı olumlu-olumsuz belirli bir tepki göstermişlerdi. Kimisi hediyelerle mektuplar gönderdi, kimisi elçiler gönderdi. Mısır hükümdarı, Sava emiri, Habeşistan hükümdarı gibi hükümdarlar olumlu cevaplar verdiler.

Bizans imparatoru çok güzel tepkiler verdi. Aynı şekilde tevhit inancına çok yakın olan Habeşistan hükümdarı Ashame da güzel tepkiler vermiş eviman ettiğini göstermişti. Mısır Mukavkısı’ı Rasûlullah’a elçi ve hizmetçi gönderiyor, bir Mısır cinsi bir katırı hediye ediyordu. Devlet başkanları arasında hediyeleşme oluyor, mektuplaşmalar gerçekleşiyordu. Demek ki Hz.Peygamber (sav) bir yönetici olarak elçiler gönderiyor, diplomatik ilişkilere giriyor, anlaşmalar imzalıyor, hukuk uyguluyordu. Bütün bunlara baktığımız zaman bunların hepsi Rasûlullah’ın şahsında ortaya çıkmıştı.

Buna göre konuyu özetleyecek olursak Rasûlullah’ın Medine’sinin ve yönetimin sınırları belli idi. Kısaca bir “toprak” vardı, zira Ubey İbn Ka’b, Hz.Peygamber’in emriyle Air dağı ile Harra düzlüğü arasında kazıklar çakıp ülkenin sınırlarını belirlemişti. Bu yapının hukuku vardı, halkı vardı, Müslim, gayrimüslim vatandaşları vardı. O halde Medine’deki bu yapı; vatandaşları, hukuku, toprağı, ordusu olan bir yapı idi. Dış dünya ile anlaşmalar imzalayan bir yönetim ve bu yönetimin başında peygamber bir başkan (aynı zamanda komutan) vardı. Bu başkan, valileri, hâkimleri, kumandanları, elçileri olan bir yönetici idi. Mülki idare açısından bakıldığında da hukuku belli bir mülki idaresi, adliye teşkilatı, ordusu, bürokratları, kâtipleri, bugünkü belediyeyi ve emniyeti kapsayacak şekilde, emniyet ve belediye yani polis teşkilatıyla belediye teşkilatını içine alan “hisbe teşkilatı” vardı. Ayrıca bu yapının Beytü’l-Mal’i yani devlet hazinesi, maliye teşkilatı, maliye görevlileri de vardı.

Bu kadar kurumu olan bir yapıya “devlet” denemeyecek mi? Bunun dışında bir kurum olduğunu söylemek mümkün müdür. Bütün bu unsurları, organları tekemmül eden bir yapıya bunun dışında bir isim verebilir misiniz? İşte Hz.Peygamber’in (sav) yönetimi yoktu, Hz.Peygamber gelip geçti, bize namazı-duayı öğretti, oruç tutturdu, hac yaptırdı ve bunun dışında başka bir şey yapmadı, denebilir mi? Hayır, olay bu kadar kolay değildir. Dünyada büyük bir medeniyet kurmuş bir peygamberin ümmeti devletsiz ve yönetimsiz olamaz. Bu iddia cehaletin, haince bir bilgisizliğin söze dökülmüş halidir.

“İslâm’da devlet yapısı yoktur!” diyenler Müslüman iseler ya cahil ya da haindirler. Müslüman olmayanlara gelince de ya cehaletlerinden ya da düşmanlıklarından bu iddiayı ileri sürerler.

Şimdi biz tekrar konumuza dönelim. Yönetim ve yaratma Kur'ân-ı Kerim'de nasıl ele alınmıştır, bunları görmeye çalışalım...

İslâm'da yaratma, emir verme ve yönetme şanı yüce Allah'a aittir. O, âlemlerin Rabbidir. Her şeyin Rabbi, kısaca âlemlerin Rabbi olan, gördüğümüz ve görmediğimiz, insanın aklının aldığı ve almadığı, bilgisi dâhilinde olan ve olmayanların tümünün Rabbi olan Allah'tır. (el-A'râf, 7/54). Diğer taraftan hüküm, en yüce ve en büyük olan Allah'a aittir. Hükümü o koyar, hükmünde kimseyi ortak kılmaz. (el-Kehf, 18/26).

Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenlerin küfür, zulüm ve fıkla tavsif edilmeleri (el-Maide, 5/44,45,49) acaba neyi anlatmaktadır? Biz devletten bahsettiğimiz zaman ümmet devletinden söz ediyoruz. İslâm dinine mensup olan herkesi içine alacak, tek bir yönetim altında toplayacak devleti kast ediyoruz. Ulus devleti veya Hegel'in anlattığı devleti asla kast etmiyoruz. Monarşiyi, oligarşiyi veya sınıf ayırımını bir türlü yenemeyen oligarşik-demokrasiyi anlatmıyoruz. Hz. Peygamber'in dönemindeki kardeşlik hukukuna ve şûrâ'ya dayalı devleti kastediyoruz.

İşte bu devletin bazı özellikleri vardır. Genel anlamıyla bunlara baktığımız zaman bazı ilkeleri görüyoruz. Mesela hükümü insanlar değil de insanları yaratan koyduğu zaman insanlar rahatlar, çünkü eşitlikler sağlanır. Belli bir grubu veya ırkı kayıran hükümler değil, sınıflı bir toplum değil, insanlar arasında eşitlik ve adaleti sağlayacak, herkesin Müslüman ve Gayr-i Müslimlerin ayrı ayrı hak ve hukukunu koruyacak hükümler ortaya çıkar.

Hükümler ve kanunlar ancak insanların tümünü yaratmış ve onlara adalet ve rahmetle bakan Allah tarafından belirlenirse mükemmel olur. *"Hiç kimse onun hükmünde ortak olamaz!"* Bunu bazıları anlayamaz, yani hükmün Allah tarafından konulmasıyla insanlar tarafından konulması arasındaki büyük farkı görebilmek için gerçekten iman etmek lazımdır.

Beşerin ortaya koyduğu kanunlar kendi lehlerine olur. Genellikle oligarşilerde ve demokrasilerde belli bir kitleyi kayırmak için kanunlar oluşturuluyor. Ama hükümü Allah koyduğu zaman durum çok farklıdır. Zira Cenâb-ı Allah insanlar arasında ayırım yapmadan hepsini kendi kulları olarak görmektedir. O, kimseyi kayırmadan bir hukuk belirlemiş, hükümü kendisinin koyduğunu anlatmıştır: *"Hüküm yalnız ve yalnız Allah'ındır!"* buyurmaktadır.

Bütün bunların yanında şunu da iyi bilmek gerekiyor ki İslâmî bir yönetim teokratik yönetim değildir, teokrasi değildir, teokrasi Hıristiyanlıkta ve Yahudilikte söz konusudur. Teokrasi, bir din adamı sınıfının yönetim biçimidir. Bugünkü Siyonist İsrail'de olduğu gibi dinin hükümlerine göre din adamlarının gözetimi altında sürdürülen bir sistemdir. Vatikan, Papa'nın yönetimi altında olan teokratik bir devlettir. Ama İslâmî yönetim asla din adamları sınıfının yönettiği bir yapı değildir. Aynı şekilde İslâmî yönetim jakoben bir yönetim yahut monarşi de değildir. İslâmî yönetimde istibdad yoktur, oligarşik bir yapı asla olamaz. Nihayetinde İslâm, saltanat veya krallık olmadığı gibi şahlık da olmayıp din ile devleti de birbirinden ayırmaz.

Ayrıca İslâm yalnızca şekli ibadetlerden ibaret olmayıp siyasal bir düzendir. Çağdaşlık ve ilerilik adına ortaya çıkan ve ahkâm kesen birilerinin İslâm'ın bu iki yönünü ayrı gösterme ve iki temel unsuru

birbirinden ayırma çabaları olduğu bilinmektedir. Hatta dünyevi çıkar ve ikbal peşinde olan bazı yazar ve çizerlerin de İslâm'ın yönetim yanının olmadığını iddia etmeleri onları gülünç duruma düşürmektedir. Kendilerini kurtarmaya çalışırken, İslâm'da bir devlet yönetiminin olduğunu ifade etmekten korktukları için Müslümanları “Hegelmilik”le itham ederler. Böylece insanların zihnini bulandırmaya çalışıp, ayıp ve kusurlarını bu Hegelmilik ithamıyla örtmeye çalışırlar.

İşte bütün bunlara baktığımızda İslâm ve onun çerçevesinde oluşan bütün düşünce ve hukukun tamamıyla bir bütün olduğunu görüyoruz. İslâmî yapı, bu gibi birbirinden ayrılmasına çalışılan yanlarının ayrılmazlığı üzerine kurulmuştur. İslâm, ne mücerred bir akaid manzumesi ne salt ahlâkî bir öğretilerdir. Bu inancın kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerim ortadadır. Her okuyanın kolaylıkla görebileceği üzere Kur'ân, itikada ve ibâdâta dair hükümler ihtiva ettiği gibi iktisada, hukuka, muamelâta, uluslararası ilişkilere dair hükümler de ihtiva etmektedir. Çünkü Kur'ân'ın insanların kendisine davet ettiği Allah, sadece semavâtın değil, arzın da Hâkimi, Müdebberi, Meliki ve Rabbidir. İslâm'ın düşmanları zalim ve münkirler istemese de Allah nurunu tamamlayacaktır.